

Z Archiwum Muzeów w Chełmnie nad Nerem i w Żabikowie

Paulina Hącia

nauczyciel historii w Szkole Podstawowej nr 5 w Luboniu

Temat zajęć: **„Ludzie ludziom zgotowali ten los...”**
– do czego może doprowadzić nienawiść

Spis treści

Etap edukacyjny	3
Czas trwania zajęć	3
Odniesienie do podstawy programowej	3
Treści nauczania – wymagania szczegółowe	3
Cele edukacyjne	3
ogólne	3
szczegółowe	3
Metody dydaktyczne	3
Środki dydaktyczne	3
Przebieg zajęć	4
I. Wprowadzenie	4
II. Rozwinięcie	4
III. Podsumowanie	4
Uwagi do realizacji	5

Etap edukacyjny:

szkoła podstawowa, klasa VIII, wiedza o społeczeństwie, godzina wychowawcza

Czas trwania zajęć:

2 × 45 minut

Odniesienie do podstawy programowej:

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Podstawa programowa przedmiotu wiedza o społeczeństwie w szkole podstawowej:

IV. Prawa człowieka. Uczeń:

7. [...] uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się zjawiskom braku tolerancji wobec różnych mniejszości.

VIII. Wspólnoty narodowe/etniczne i ojczyzna. Uczeń:

5. uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe (regionalną, narodową/etniczną, państwową/obywatelską, europejską); rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom.

Cele edukacyjne

ogólne:

- zdobycie wiedzy na temat *Holocaustu*;

- kształtowanie postaw poszanowania innych ludzi oraz zapobieganie dyskryminacji;
- rozwijanie zainteresowania historią i bieżącymi wydarzeniami na świecie;

szczegółowe:

Po zajęciach uczeń powinien umieć:

- wyjaśnić pojęcia: *Holocaust*, *nacjonalizm*, *obóz zagłady*, *getto*;
- wyjaśnić, co to jest stereotyp oraz wskazać na przykładach, w jaki sposób utrudnia on relacje między ludźmi;
- wskazać – na przykładzie *Holocaustu* – skutki skrajnego nacjonalizmu;
- podać przykłady państw, w których doszło do prześladowania mniejszości narodowych;
- wskazać przypadki nietolerancji w dzisiejszych czasach i ich skutki; zaproponować propozycje działań społeczności międzynarodowej, państw, organizacji, ludzi, przeciwdziałające ludobójstwu i zbrodniom przeciw ludzkości.

Metody dydaktyczne:

- rozmowa nauczająca z elementami wykładu,
- praca w grupach, parach,
- elementy dramy,
- praca z tekstem źródłowym i materiałem ikonograficznym,
- praca z mapą.

Środki dydaktyczne:

- mapa ścienna Polski;
- Zofia Nałkowska, *Człowiek jest mocny*, [w:] *tejże*, *Medaliony*, Warszawa 1982, s. 56-62 [tekst źródłowy nr 26];

- Piotr Wąsowicz, *Zagłada ludności żydowskiej z miejscowości: Koło, Dąbie, Izbica Kujawska, Kłodawa, Kowale Pańskie w niemieckim obozie Kulmhof, Chełmno nad Nerem 2014* [materiał pomocniczy nr 1];

Przebieg zajęć:

I. Wprowadzenie

Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że celem zajęć jest uświadomienie zagrożeń, jakie niosą ze sobą uprzedzenia i negatywne stereotypy, oraz pokazanie, do czego może prowadzić eskalacja przemocy wobec innych, różniących się od nas ludzi.

W rozmowie nauczającej nauczyciel ukazuje problem relacji międzyludzkich, różnych postaw wobec grup mniejszościowych. Odwołuje się do *Holocaustu*, pokazując, że był najwyższym wyrazem nienawiści i przemocy, jaką ludzie okazali sobie nawzajem. Nauczyciel upewnia się, czy uczniowie rozumieją pojęcia *Holocaust*, *getto*, *nacjonalizm*, *obóz zagłady*. Wskazuje na mapie miejsca, gdzie zostały utworzone przez nazistów obozy zagłady, pokazując na końcu obóz zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem.

II. Rozwinięcie

1. Nauczyciel wyjaśnia uczniom znaczenie ludności żydowskiej w społeczeństwie polskim, koncentrując się szczególnie na Kraju Warty. Dzieli klasę na pięć zespołów – każda grupa otrzymuje tekst dotyczący sytuacji ludności żydowskiej w chwili wybuchu wojny w jednej z pięciu miejscowości: Kole, Dąbiu, Izbicy Kujawskiej, Kłodawie, Kowalach Pańskich [materiał pomocniczy nr 1]. Zadanie dla każdej z grup będzie polegało na zapoznaniu się z sytuacją Żydów na tych terenach. Po około 15 minutach liderzy grup relacjonują pozostałym zespołom losy żydowskich mieszkańców tych miejscowości.

2. Uczniowie samodzielnie czytają fragment „Medalionów” Zofii Nałkowskiej [tekst źródłowy nr 26]. Może też ten fragment przeczytać głośno nauczyciel.

3. Nauczyciel prosi uczniów, by w parach zastanowili się nad słowami Z. Nałkowskiej: „Ludzie ludziom zgotowali ten los. Jacyż byli ci ludzie?”. Zachęca uczniów do wypowiedzi na forum.

4. Następnie wyjaśnia uczniom, że eksterminacja Żydów nie jest jedynym przykładem ludobójstwa w historii najnowszej. Prośba o wskazanie przez uczniów państw, w których doszło do prześladowania mniejszości narodowych (np. Rwanda w latach 90. XX wieku, tereny byłej Jugosławii w latach 90. XX wieku).

5. Nauczyciel pokazuje uczniom, że takie działania, jak nękanie innych, różniących się od nas, prześladowanie ze względu na poglądy, sytuację materialną, wyznawaną religię, orientację seksualną czy też kolor skóry jest niestety obecne na co dzień i przybiera różne formy. Może być to bezpośredni personalny atak lub „hejtowanie” w Internecie. Zawsze zaczyna się od obojętności, niechęci i odrzucenia tych osób, następnie niereagowania, gdy inni ich w taki sposób atakują, a później może nawet dochodzić do przemocy. Uczniowie wspólnie z nauczycielem rozmawiają na temat skutków takiego nękania i nienawiści. Czy można temu zapobiec?

III. Podsumowanie

Pracując w parach uczniowie zastanawiają się nad odpowiedzią na pytanie: Co możemy zrobić, aby zbrodnie przeciwko ludzkości nigdy się nie powtórzyły? Propozycje rozwiązań można zapisać na tablicy.

Na zakończenie uczniowie piszą w parach lub samodzielnie list-apel do rówieśników, dotyczący przeciwdziałania nietolerancji, dyskrymina-

cji, eskalacji nienawiści. Napisane listy można wyeksponować np. w formie „mówiącej ściany”.

Uwagi do realizacji:

Warto zaangażować młodzież w konkretne działania mające na celu upamiętnienie zamordowanych w czasie *Holocaustu*, np.:

- udział w „Projekcie Krokus” Żydowskiego Muzeum Galicja, w którym szkoły otrzymują cebulki żółtych krokusów – kwiatów będących symbolem dzieci zamordowanych w czasie *Holocaustu*. Ich kolor przypominać ma żółte gwiazdy Dawida, noszone przez Żydów na terenach okupowanych przez nazistowskie Niemcy. Kwiaty zasadzone przez uczniów jesienią, przetrwają zimę i zakwitną wiosną, przynosząc nadzieję.

„Projekt Krokus” pozwala na zapoznanie uczniów z tematyką *Holocaustu*, a także na rozbudzenie w nich świadomości niebezpieczeństw wiążących się z dyskryminacją, uprzedzeniami i nietolerancją.

- udział w akcji społeczno-edukacyjnej „Żonkile” Muzeum Polin w Warszawie.
- odwiedzenie miejsca pamięci związanego z II wojną światową.
- zorganizowanie w szkole Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holocaustu (27 stycznia).
- zorganizowanie w szkole Międzynarodowego Dnia Tolerancji (16 listopada).